Κατά τήν έκτέλεση έπομένως συμβάσεως δανείου πού συνήφθη πρίν άπό τήν ένάρξη τῆς ἰσχύος τῶν κανονισμῶν 3085/78 καί 3086/78, οἱ ὁποῖοι τροποποιοῦν ἐκτός τῶν ἄλλων καί τίς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 63 τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως καί τοῦ προαναφερθέντος ἄρθρου 17, ἡ Ἐπιτροπή δικαιοῦται νά ἐφαρμόσει ἐπί τῶν μηνιαίων δόσεων ἐξοφλήσεως πού καθίστανται ἀπαιτητές μετά τήν ἔναρξη τῆς ἰσχύος τῶν ἐν λόγω κανονισμῶν τήν τιμή μετατροπῆς πού ἀπορρέει ἀπό τήν ἐφαρμογή τῶν ἀναπροσαρμοσμένων ἰσοτιμιῶν καί ἀπό τήν νέα διατύπωση τοῦ ἄρθρου 17.

Στήν ὑπόθεση 1205/79,

ROBERT ADAM, ὑπάλληλος τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων στό Κοινό Κέντρο Ἐρευνῶν τῆς Ispra (Varese), Ἰταλία, ἐκπροσωπούμενος ἀπό τόν Cesare Ribolzi, δικηγόρο Μιλάνου, μέ ἀντίκλητο στό Λουξεμβοῦργο τόν δικηγόρο Victor Biel, 18a, rue des Glacis,

προσφεύγων,

κατά

ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, ἐκπροσωπουμένης ἀπό τόν Oreste Montalto, μέλος τῆς νομικῆς ὑπηρεσίας τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐπικουρούμενο ἀπό τόν Luigi Biamonti, δικηγόρο Ρώμης, μέ τόπο ἐπιδόσεων στό Λουξεμβοῦργο τό κτίριο Jean Monnet, Kirchberg,

καθ' ἧς,

πού ἔχει ὡς ἀντικείμενο τά αἰτήματα πού περιέχονται στήν προσφυγή,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρῶτο τμῆμα)

συγκείμενο ἀπό τούς G. Bosco, πρόεδρο τμήματος, A. O'Keeffe καί T. Koopmans, δικαστές,

γενικός εἰσαγγελεύς: F. Capotorti
γραμματεύς: P. Heim

ἐκδίδει τήν ἀκόλουθη

2432

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τά πραγματικά περιστατικά τῆς ὑποθέσεως καί τά αἰτήματα καί ἐπιχειρήματα πού ἀνέπτυξαν οἱ διάδικοι κατά τήν διάρκεια τῆς ἐγγράφου διαδικασίας ἔχουν συνοπτικῶς ὡς ἑξῆς:

I — Πραγματικά περιστατικά καί διαδικασία

Μέ ἀπόφαση τῆς 2ας Μαρτίου 1970, περί χρήσεως τῶν διαθεσίμων κονδυλίων τῶν ἐγγεγραμμένων στόν προϋπολογισμό τῆς ΕΚΑΧ στήν θέση «Κονδύλια γιά συντάξεις», τό Συμβούλιο ἐξουσιοδότησε τήν Ἐπιτροπή νά διαθέσει τό 40 % τῶν ἐν λόγω κονδυλίων γιά τήν χορήγηση στεγαστικῶν δανείων στούς ὑπαλλήλους τῶν Κοινοτήτων.

Μέ ἀπόφαση τῆς 17ης Ἰουνίου 1971, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη στόν Corriere del personale (Ταχυδρόμο τοῦ Προσωπικοῦ) ὑπ' ἀριθ. 170 Α τῆς 8ης Ἰουλίου 1971, ἡ Ἐπιτροπή ἐθέσπισε τίς ἀναγκαῖες ἐκτελεστικές διατάξεις, συγκεκριμένα δέ:

Ἄρθρο 9

«Τά κατά τήν ἔννοια τῆς παρούσης διατάξεως δάνεια ἐκφράζονται σέ βελγικά φράγκα. Οἱ ἀντίστοιχες καταβολές πραγματοποιοῦνται στό νόμισμα τῆς χώρας στήν ὁποία εὑρίσκεται ἡ κατοικία γιά τήν ὁποία χορηγεῖται τό δάνειο μέ βάση τήν ἰσχύουσα κατά τόν χρόνο τῆς καταβολῆς ἰσοτιμία.»

Μέχρι τήν 31η Μαρτίου 1979, ἡ ἐφαρμοζομένη νομισματική ἰσοτιμία, ὅσον ἀφορᾶ τήν μετατροπή τοῦ βελγικοῦ φράγκου (BFR) στά ἄλλα νομίσματα, ἦταν ἡ δηλωθείσα ἀπό τά Κράτη μέλη στό Διεθνές Νομισματικό Ταμεῖο (ΔΝΤ) τό 1965 (1 BFR = 12,50 λιρέτες (LIT) στήν προκειμένη περίπτωση). Ἡ ἐξόφληση τῶν δανείων (πάντοτε μέ βάση τήν προμνησθείσα τιμή συναλλάγματος) ἐπραγματοποιεῖτο ὑπό τήν μορφή κρατήσεων ἐπί τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν τοῦ ὑπαλλήλου, στίς ὁποῖες προέβαινε ἡ Ἐπιτροπή ὡς δανειστής.

Τό σύστημα ἐλειτούργει μέ τόν ἀκόλουθο τρόπο: ὁ βασικός μισθός τοῦ ὑπαλλήλου, ἐπί τοῦ ὁποίου ἐφηρμόζετο ὁ συντελεστής ἀναπροσαρμογῆς (ἐπί παραδείγματι 100 000 BFR × συντελεστή ἀναπροσαρμογῆς 157,8 γιά τήν Ἰταλία τόν Μάρτιο 1979), ἐμειοῦτο κατά τό ποσό τῆς δόσεως γιά τήν ἐξόφληση τοῦ στεγαστικοῦ δανείου (ἐπί παραδείγματι 5 000 BFR), μέ ἀποτέλεσμα οἱ καθαρές ἀποδοχές νά καθορίζονται, πάντοτε σύμφωνα μέ τό παράδειγμα, στό ὕψος τῶν 152 800 BFR, ποσό μετατρεπόμενο σέ λιρέτες σύμφωνα μέ τήν ἰσοτιμία 1 BFR = 12,50 λιρέτες.

Μέ ἀπόφαση τῆς 25ης Ἰουλίου 1975, ἡ Ἐπιτροπή ἀπεφάσισε ὅτι «πρός ἐπίλυση τῶν ἀνακυψασῶν λόγω τῶν διακυμάνσεων τῶν τιμῶν συναλλάγματος δυσχερειῶν» ὅλα τά χορηγούμενα ὡς δάνεια ποσά θά κατεβάλλοντο σέ βελγικά φράγκα βάσει «ἀναπροσαρμοσμένου» συντελεστοῦ καί ὄχι πλέον βάσει τῆς ἰσοτιμίας ΔΝΤ καί ὅτι οἱ ἀντίστοιχες ἐξοφλήσεις θά διενεργοῦντο ἐπίσης σέ βελγικά φράγκα. Ἡ Ἐπιτροπή παρεῖχε στόν ὑπάλληλο τήν εὐχέρεια νά ζητήσει «μείωση» τοῦ ποσοῦ πού ὄφειλε νά ἐπιστρέψει ὡς δανεισθέν κεφάλαιο.

Στόν «Ταχυδρόμο τοῦ Προσωπικοῦ» ὑπ' ἀριθ. 136 τῆς 7ης Φεβρουαρίου 1977, ἡ Ἐπιτροπή ἐδημοσίευσε τήν ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Τήν 27η Ἰουλίου 1975 ἡ Ἐπιτροπή ἀπεφάσισε ὅτι ἡ καταβολή τῶν χορηγουμένων στεγαστικῶν δανείων, καθώς καί οἱ κρατήσεις ἐπί τῶν ἀποδοχῶν πρός ἐξόφληση τῶν ἐν λόγω δανείων θά πραγματοποιοῦνται στό ἑξῆς ὄχι στό νόμισμα τῆς χώρας στήν

όποία εὑρίσκεται ἡ κατοικία γιά τήν ὁποία ἐχορηγήθη τό δάνειο, ἀλλά σέ θελγικά φράγκα. Ὅλες οἱ κρατήσεις ἐπραγματοποιοῦντο μέχρι σήμερα κατ' ἐφαρμογή, κατά περίπτωση, τῶν ἰσοτιμιῶν τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1965. Στό ἑξῆς καί μέ ἀπόφαση τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ Προσωπικοῦ καί Διοικήσεως, ἡ μετατροπή θά γίνεται μέ βάση τήν ἀναπροσαρμοσμένη τιμή συναλλάγματος. Ἐν τούτοις, οἱ μόνιμοι καί λοιποί ὑπάλληλοι δύνανται νά ζητήσουν οἱ σχετικές κρατήσεις νά γίνονται βάσει τῶν δηλωθεισῶν στό Διεθνές Νομισματικό Ταμεῖο ἰσοτιμιῶν, στό πλαίσιο καί ἐντός τῶν ὁρίων τῶν ἐκτελεστικῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 17 τοῦ παραρτήματος VII τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως.»

Χωρίς σχετική αἴτηση τοῦ ἐνδιαφερομένου, ἡ ἰσοτιμία 1 BFR = 12,50 LIT ἐξηκολούθησε νά ἐφαρμόζεται καί στήν περίπτωσή του μέχρι τήν 31η Μαρτίου 1979.

Τήν 22α Δεκεμβρίου 1972 ὁ προσφεύγων συνῆψε μέ τήν Ἐπιτροπή σύμβαση, δυνάμει τῆς ὁποίας ἔλαβε ὡς δάνειο ἀπό τήν Ἐπιτροπή τό ποσό τῶν 392 000 BFR γιά τήν μερική χρηματοδότηση τῆς κατασκευῆς οἰκίας στήν κοινότητα Barza (ἐπαρχία Varese). Τό ἄρθρο 15 τῆς ἐν λόγω συμβάσεως-τύπου ὅριζε ὅτι «οἱαδήποτε μεταφορά ποσῶν πού διενεργεῖ ὁ ὀφειλέτης ὑπέρ τοῦ δανειστοῦ ὡς προεξόφληση ἤ καταβολή τῶν μηνιαίων δόσεων πρέπει νά γίνεται σέ θελγικά φράγκα ἤ στό νόμισμα τῆς χώρας στήν ὁποία εὑρίσκεται ἡ κατοικία γιά τήν ὁποία ἐχορηγήθη τό δάνειο καί στό ὁποῖο κατεβλήθη τό ποσό τοῦ δανείου. Ἡ μετατροπή σέ θελγικά φράγκα τῶν ἐν λόγω ποσῶν πραγματοποιεῖται μέ βάση τήν ἰσχύουσα κατά τήν ἡμέρα τῆς μεταφορᾶς ἰσοτιμία».

Τήν 26η Σεπτεμβρίου 1975 ὁ Adam ἐπέτυχε τήν τροποποίηση τοῦ ποσοῦ τῆς ἀρχικῆς ὀφειλῆς του τό ὁποῖο ἀνεγράφετο στήν σύμβαση δανείου τῆς 22ας Δεκεμβρίου 1972. Μετά τήν τροποποίηση αὐτή τό ποσό τοῦ δανείου του ἐμειώθη ἀπό 392 000 σέ 357 040 BFR, ἐπέτυχε δηλαδή μία «μείωση» 34 960 BFR.

Τήν 21η Δεκεμβρίου 1978 τό Συμβούλιο ἐθέσπισε ἀφ' ἑνός μέν τόν κανονισμό 3085/78, ὁ ὁποῖος ἐτροποποίησε, ὅσον ἀφορᾶ ἰδίως τίς ἐφαρμοστέες νομισματικές ἰσοτιμίες, τόν κανονισμό 259/68, περί καθορισμοῦ τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως τῶν ὑπαλλήλων καί τοῦ καθεστῶτος πού ἐφαρμόζεται ἐπί τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ τῶν Κοινοτήτων, τόν κανονισμό 2530/72 καί τόν κανονισμό 1543/73, περί ὁρισμένων εἰδικῶν μέτρων (GU L 369, σ. 6), ἀφ' ἑτέρου δέ, τόν κανονισμό 3086/78, περί προσαρμογῆς τῶν διορθωτικῶν συντελεστῶν πού ἐφαρμόζονται ἐπί τῶν ἀποδοχῶν καί συντάξεων τῶν ὑπαλλήλων καί τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων μετά τήν τροποποίηση τῶν διατάξεων τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως περί τῶν νομισματικῶν ἰσοτιμιῶν πού ἰσχύουν κατά τήν ἐφαρμογή τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως (GU L 369, σ. 8). Μέ τούς ἀνωτέρω κανονισμούς τό Συμβούλιο ἐτροποποίησε εἰδικότερα τό ἄρθρο 63 τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως τῶν ὑπαλλήλων καί ἀναπροσάρμοσε τίς τιμές συναλλάγματος. Ἐγκατελείφθη ἡ ἰσοτιμία τοῦ ΔΝΤ καί, γιά τίς μεταφορές σέ νόμισμα ἄλλο ἀπό ἐκεῖνο στό ὁποῖο κατεβάλλοντο οἱ ἀποδοχές, ἐπεβλήθη ἡ τιμή συναλλάγματος πού ἐχρησιμοποιεῖτο γιά τήν ἐκτέλεση τοῦ γενικοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων τήν 1η Ἰουλίου 1978 (πού ὑπέκειτο σέ ἀναθεώρηση) μέ τήν ἐφαρμογή μεταβλητῶν συντελεστῶν ἀναπροσαρμογῆς ἀνάλογα μέ τήν χώρα προορισμοῦ.

Τόν Ἰούλιο τοῦ 1979 ὁ Adam ὑπέβαλε μαζί μέ ἄλλους ὑπαλλήλους ἔνσταση κατά τῆς ἐφαρμογῆς τῶν προαναφερθέντων κανονισμῶν, ἀναφερόμενος εἰδικῶς στήν ἰδιότητά του ὡς ὀφειλέτου στεγαστικοῦ δανείου. Κατά τόν προσφεύγοντα, ἡ Ἐπι-

τροπή ἀπέρριψε σιωπηρῶς τήν ἔνσταση αὐτή.

Ἡ Ἐπιτροπή ἰσχυρίζεται ὅτι ἀπέρριψε τήν ἔνσταση στίς 28 Σεπτεμβρίου 1979.

Ἡ παρούσα προσφυγή τῆς 10ης Δεκεμβρίου 1979 ἐπρωτοκολλήθη στήν γραμματεία τοῦ Δικαστηρίου τήν 21η Δεκεμβρίου συγχρόνως μέ σαράντα περίπου ἄλλες ἀνάλογες προσφυγές (ὑποθέσεις 1206 ὡς 1248/79).

Κατόπιν αὐτοῦ ἀπεφασίσθη ἡ παρούσα ὑπόθεση νά θεωρηθεῖ ὡς ὑπόθεση-πρότυπο.

Κατόπιν ἐκθέσεως τοῦ εἰσηγητοῦ δικαστοῦ καί μετ' ἀκρόαση τοῦ γενικοῦ εἰσαγγελέως, τό Δικαστήριο (πρῶτο τμῆμα) ἀπεφάσισε τήν ἔναρξη τῆς προφορικῆς διαδικασίας χωρίς προηγουμένη διεξαγωγή ἀποδείξεων.

II — Αἰτήματα τῶν διαδίκων

Ὁ *προσφεύγων* ζητεῖ ἀπό τό Δικαστήριο:

α) νά ἀκυρώσει τήν σιωπηρά ἀπορριπτική ἀπόφαση ἐπί τῆς ἐμπροθέσμως ὑποβληθείσης ἀπό τόν προσφεύγοντα ἐνστάσεως, λόγω παραβιάσεως τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου, παραβιάσεως τῶν κανόνων τοῦ δικαίου πού ἐθεσπίσθησαν γιά τήν ἐφαρμογή τῆς συνθήκης καί καταχρήσεως ἐξουσιῶν·

β) ἐπικουρικῶς, νά ἀκυρώσει τήν ἀτομική ἀπορριπτική ἀπόφαση τῆς 28ης Σεπτεμβρίου 1979 ὡς πάσχουσα τά ἀνωτέρω ἐκτεθέντα ἐλαττώματα, καθώς καί γιά παράβαση οὐσιώδους τύπου·

γ) νά ἀναγνωρίσει ὅτι ἡ Ἐπιτροπή ἐφήρμοσε παρανόμως — ἀπό τοῦ μηνός Ἀπριλίου 1979 — ἐπί τῆς ἐξοφλήσεως τοῦ χορηγηθέντος στόν προσφεύγοντα στεγαστικοῦ δανείου νομισματική ἰσοτιμία διάφορη ἐκείνης πού εἶχαν συμφωνήσει τά συμβαλλόμενα μέρη καί πού ἐτήρησαν παγίως κατά τίς παροχές πού εἶχαν ἀμοιβαίως καταβάλει καθ' ὅλη τήν διάρκεια τοῦ προηγουμένου χρονικοῦ διαστήματος κατά τό ὁποῖο ἴσχυε ἡ σύμβαση·

δ) στό πλαίσιο τῆς ἐνασκήσεως τῆς πλήρους δικαιοδοσίας πού τοῦ ἀνήκει ἐπί τοῦ θέματος, νά συναγάγει ὅλες τίς ἀπορρέουσες ἀπό τήν ἐν λόγω ἀκύρωση καί ἀναγνώριση συνέπειες ἔναντι τῆς Ἐπιτροπῆς, ὅπως

— τήν ὑποχρέωση τῆς Ἐπιτροπῆς νά ἐπιτρέψει τήν καταβολή τῶν μηνιαίων δόσεων καθώς καί τήν ἐνδεχομένη προεξόφληση τοῦ δανείου σύμφωνα μέ τήν ἀρχική ἰσοτιμία, ἤ

— τήν ὑποχρέωση νά ἐπιτρέψει τήν καταβολή τῶν μηνιαίων δόσεων ἐξοφλήσεως ἀπ' εὐθείας σέ ἰταλικές λιρέτες, καθώς καί τήν ἐνδεχομένη προεξόφληση τοῦ δανείου ἐπίσης διά καταβολῆς ἀπ' εὐθείας σέ ἰταλικές λιρέτες,

— προβαίνοντας καί στίς δύο περιπτώσεις στήν διόρθωση τῶν διενεργηθεισῶν ἐν τῷ μεταξύ ἀπό 1ης Ἀπριλίου 1979 ἐκκαθαρίσεων καί στήν ἐπιστροφή ἀπό τούς δανεισθέντες τοῦ ποσοῦ τῆς λεγομένης «μειώσεως» τῆς ἀρχικῆς ὀφειλῆς πού ἐπῆλθε τό 1975·

ε) νά καταδικάσει τήν Ἐπιτροπή στά δικαστικά ἔξοδα.

Ἡ *Ἐπιτροπή* ζητεῖ ἀπό τό Δικαστήριο:

— νά ἀπορρίψει τήν προσφυγή τοῦ Robert Adam ὡς ἀβάσιμη·

— νά καταδικάσει τόν προσφεύγοντα στά δικαστικά ἔξοδα.

Στήν ἀπάντησή του ὁ *προσφεύγων* ὑπογραμμίζει ὅτι, σέ περίπτωση πού ἱκανοποιηθοῦν τά αἰτήματά του, παραιτεῖται ἀπό τό ποσό μέ τό ὁποῖο τόν ἐπίστωσε ἡ Ἐπιτροπή λόγω τῆς δῆθεν «μειώσεως» τοῦ ὀφειλομένου κεφαλαίου καί ὅτι εἶναι διατεθειμένος νά παραιτηθεῖ ἀπό τό ποσό αὐτό καί στήν περίπτωση ἐπίσης κατά τήν ὁποία θά τοῦ ἐπετρέπετο νά προεξοφλήσει — μέ

βάση τήν έπίσημη ίσοτιμία ΔΝΤ, τήν έφαρμογή τῆς ὁποίας ὑποστηρίζει — τό κεφάλαιο τοῦ δανείου τό ὁποῖο ἐξακολουθεῖ νά ὀφείλει, ἐντός λογικῆς προθεσμίας πού ἐναπόκειται στό Δικαστήριο νά καθορίσει.

III — Ἰσχυρισμοί καί ἐπιχειρήματα τῶν διαδίκων

Ὁ *προσφεύγων* φρονεῖ ὅτι ὑπῆρξε ἔκδηλη παραβίαση τῆς ἀρχῆς τῆς δικαιολογημένης ἐμπιστοσύνης. Ὁ μεθοδικός τρόπος ἐνεργείας τῆς Ἐπιτροπῆς — πού φρόντισε νά μή προκαλέσει τήν παραμικρή ἀνησυχία καί προσπάθησε νά μή ἐπισύρει τήν προσοχή τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπί τῶν σκοπῶν πού ἐπεδίωκε ἐμμέσως — ἀποκλείει τήν δυνατότητα νά προσαφθεῖ στόν προσφεύγοντα ἡ ἔλλειψη «συνήθους» προσοχῆς. Πράγματι, τό μόνο στοιχεῖο πού θά ἠδύνατο νά δώσει λαβή γιά σκέψεις — δηλαδή ἡ προταθεῖσα τό 1975 στούς ὀφειλέτες μείωση — δέν ἔδειξε τά ἀρνητικά του ἀποτελέσματα παρά πολύ ἀργότερα.

Ἡ πράξη εἶναι παράνομη λόγω παραβιάσεως τῶν συμβατικῶν ρητρῶν, λαμβανομένης ὑπ' ὄψη τῆς ἑρμηνείας πού ἡ ἰδία ἡ Ἐπιτροπή ἔδινε στόν ὅρο «ἐπίσημη ἰσοτιμία» πού ἀναφέρεται στήν σύμβαση, καί λόγω παραβιάσεως τῆς ἀρχῆς — τήν ὁποία ὀφείλουν νά τηροῦν τά ὄργανα — σύμφωνα μέ τήν ὁποία οἱ συμβάσεις πρέπει νά ἑρμηνεύονται καί ἐκτελοῦνται καλοπίστως. Ἡ ἐν λόγω κατάσταση ἀντίκειται περαιτέρω στίς ἐκτελεστικές διατάξεις πού ἡ ἰδία ἡ Ἐπιτροπή ἐθέσπισε τήν 17η Ἰουνίου 1971, σύμφωνα μέ τίς ὁποῖες «οἱαδήποτε τροποποίηση τῶν παρουσῶν διατάξεων δέν δύναται νά θίξει τά δικαιώματα τῶν ὑπαλλήλων πού ἔχουν ἤδη λάβει δάνεια».

Περαιτέρω συντρέχει κατάχρηση ἐξουσίας, συνισταμένη στό ὅτι ἡ Ἐπιτροπή ἐπεδίωξε σκοπό διαφορετικό (ἐξασφάλιση συναλλαγματικῆς ἐγγυήσεως καί ἄρα τήν ἀπόδοση ποσοῦ λιρετῶν κατά πολύ μεγαλυτέρου ἀπό τό κεφάλαιο πού εἶχε ἐπίσης καταβληθεῖ σέ λιρέτες) ἀπό τόν σκοπό πού ὑποτίθεται ὅτι ἐπεδίωκε στόν ἐν λόγω τομέα (κοινωνικός σκοπός τῶν στεγαστικῶν δανείων). Ὁ προσφεύγων παραδέχεται ὅτι ἀνέλαβε συμβατικῶς τήν δέσμευση ἡ ἐξόφληση νά γίνει μέσω κρατήσεων πραγματοποιουμένων αὐτεπαγγέλτως ἐπί τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν του, θεωρεῖ ὅμως ὅτι αὐτό συνιστᾶ ἁπλή λεπτομέρεια ἐκτελέσεως καί δέν δικαιολογεῖ τό ὅτι οἱ ἐν λόγω ἐξοφλητικές δόσεις παρανόμως περιελήφθησαν στό «ἀνώτατο ὅριο» καί στόν μηχανισμό τῶν «μεταφορῶν»· πού καθιέρωσαν οἱ κανονισμοί 3085 καί 3086/78.

Ἡ κατάχρηση ἐξουσίας καθίσταται περαιτέρω ἔκδηλη ὑπό τήν μορφή τῆς διαφορετικῆς μεταχειρίσεως τῶν ὑπαλλήλων πού συνῆψαν συμβάσεις δανείων σέ διαφορετικά διαστήματα. Ὅσοι συνῆψαν συμβάσεις δανείου σέ παρωχημένη ἐποχή, ἔλαβαν δάνειο τοῦ ὁποίου τό ποσό, ἐκφρασμένο σέ λιρέτες βάσει τῆς ἰσοτιμίας 1 BFR = 12,50 LIT, ἦταν σχετικά μικρό. Σήμερα οἱ ὑπάλληλοι αὐτοί εἶναι ὑποχρεωμένοι νά προβοῦν σέ πολύ ἐπαχθέστερη ἐξόφληση, λόγω τοῦ συστήματος πού καθιέρωσαν οἱ κανονισμοί 3085 καί 3086/78, καί νά καταβάλουν στήν Ἐπιτροπή ὡς ἀπόσβεση κεφαλαίου ποσό πολύ μεγαλύτερο ἐκείνου τό ὁποῖο ἔλαβαν. Ἀντιθέτως, οἱ ὑπάλληλοι πού συνῆψαν τό δάνειο μετά τό 1977 ἔλαβαν κεφάλαιο πού ἐκφρασμένο σέ λιρέτες ἦταν σημαντικά μεγαλύτερο, κατ' ἐφαρμογή τῆς τιμῆς συναλλάγματος μεταξύ τοῦ βελγικοῦ φράγκου καί τῆς ἰταλικῆς λιρέτας πού ἴσχυε στήν ἀγορά συναλλάγματος. Μέχρι τόν μήνα Ἀπρίλιο 1979 οἱ ὑπάλληλοι αὐτοί εἶχαν τήν εὐχέρεια νά καταβάλλουν τήν μηνιαία ἐξοφλητική δόση βάσει τῆς τιμῆς συναλλάγματος 12,50 LIT = 1 BFR καί συνεπῶς, δυνάμει τοῦ καθιερωθέντος ἀπό τούς κανονισμούς 3085 καί 3086/78 συστήματος, βάσει σχέσεως πού ἐξηκολούθει νά εἶναι

συμφέρουσα γιά τόν όφειλέτη ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει τό κεφάλαιο σέ λιρέτες μέ τήν τιμή συναλλάγματος πού ἴσχυε στήν συνήθη ἀγορά μεταξύ τοῦ βελγικοῦ φράγκου καί τῆς ἰταλικῆς λιρέτας.

Ὁ προσφεύγων φρονεῖ ὅτι, σέ περίπτωση πού τό σημείωμα τῆς 28ης Σεπτεμβρίου 1979 ἐξελαμβάνετο ὡς ἀτομική ἀπορριπτική τῆς ἐνστάσεως ἀπόφαση, θά ἐνεφανίζοντο προφανή ἐλαττώματα ἐξ ἀπόψεως τύπου, πού ἀφοροῦν εἰδικότερα τήν ἔλλειψη αἰτιολογήσεως, καθώς καί τήν κοινοποίηση τοῦ ληφθέντος μέτρου ὑπηρεσιακῶς «in incertam personam». Πράγματι, εἰδικῶς ἐπί τῆς ὑποχρεώσεως αἰτιολογήσεως, ὑπάρχει ἀπό μακροῦ χρόνου παγία νομολογία τοῦ Δικαστηρίου.

Ἡ *Ἐπιτροπή* ἀπαντᾶ ὅτι, ζητώντας μόνο ἀπό τόν μήνα Ἀπρίλιο 1979 — εὐνοώντας ἔτσι τόν όφειλέτη — τήν καταβολή τῶν μηνιαίων δόσεων σέ βελγικά φράγκα μέ βάση τήν τιμή συναλλάγματος πού ἴσχυε κατά τόν χρόνο τῆς «μεταφορᾶς» (ὅπως ἄλλωστε προέβλεπε τό ἄρθρο 15 τῆς συμβάσεως δανείου) καί ὄχι μέ βάση τίς ἰσοτιμίες πού προέβλεπε τό ΔΝΤ, δέν παρεβίασε καμμία ρήτρα τῆς συμβάσεως, δέν ἐνήργησε περαιτέρω κακοπίστως καί ὁπωσδήποτε δέν παρεβίασε τήν ἀρχή τῆς προστασίας τῆς δικαιολογημένης ἐμπιστοσύνης.

Ἡ Ἐπιτροπή δίδει τό ἀκόλουθο ὑποθετικό παράδειγμα: ἐάν τό 1975 ὁ προσφεύγων εἶχε λάβει δάνειο 100 000 BFR μέ τήν τιμή 1 BFR = 12,50 LIT καί εἶχε λάβει ὡς ἐκ τούτου 1 250 000 LIT, γιά τίς 100 000 BFR θά εἶχε καταβληθεῖ, μέ βάση τήν τιμή συναλλάγματος πού ἴσχυε τό 1975, ἤτοι 1 BFR ἴσο κατά προσέγγιση μέ 15 LIT, τό ποσό τῶν 1 500 000 LIT. Συνεπῶς, τό ποσό τῶν 1 250 000 LIT θά κόστιζε ὄχι 100 000, ἀλλά 83 400 BFR, ἤτοι μία «μείωση» 16 600 BFR.

Ἀπό τό 1972 ὡς τό 1975 ὁ όφειλέτης κατέβαλε 1 000 BFR μηνιαίως, δηλαδή 36 000 BFR σέ τρία ἔτη, μέ τιμή μετατροπῆς 1 BFR = 12,50 LIT, τά ὁποῖα, μετά τήν ἀπόφαση τῆς Ἐπιτροπῆς, ὑπελογίσθησαν μέ τήν τιμή πού ἴσχυε τήν ἡμέρα τῆς καταβολῆς (1 BFR ἴσο κατά προσέγγιση μέ 15 LIT). Τό κέρδος πού ἀπεκόμισε ὁ όφειλέτης χάρις στήν «μείωση» εἶναι ἴσως ἐλαφρά μικρότερο ἐκείνου πού ὁ ἴδιος ἀνέμενε, πάντως εἶναι γεγονός πού δέν ἐπιδέχεται ἀμφισβήτηση, ἔστω καί ἄν τοῦτο συνέβη μόνο ἐπειδή ἡ τιμή (1 BFR ἴσο κατά προσέγγιση μέ 15 LIT) παρέμεινε σταθερή ἀπό τό 1972 ἕως τό 1975 (χρόνος τῆς «μειώσεως»). Μετά τήν «μείωση» ἡ ἐφαρμοστέα τιμή ἔπρεπε νά εἶναι ἡ «ἀναπροσαρμοσμένη» τιμή. Στήν πραγματικότητα ὅμως αὐτό δέν συνέβη· ἀντιθέτως, ἐπανῆλθε ἡ ἐφαρμογή τῶν ἰσοτιμιῶν ΔΝΤ (1 BFR = 12,50 LIT), γεγονός πού συνεπήγετο διπλό ὄφελος γιά τόν όφειλέτη, ὁ ὁποῖος ἐπετύγχανε σημαντική μείωση τῆς ἀρχικῆς όφειλῆς του καί ἐξηκολούθει νά διενεργεῖ τίς ἐξοφλήσεις του μέ βάση τήν τιμή συναλλάγματος 1 BFR = 12,50 LIT. Μόνο ἀπό τό 1977 οἱ δόσεις τοῦ δανείου ἄρχισαν πράγματι νά καταβάλλονται σέ βελγικά φράγκα, ἀλλά ἀκόμα καί τότε ἐξοφλοῦντο μέ βάση τήν τιμή ΔΝΤ, ἤτοι 1 BFR = 12,50 LIT, καί τοῦτο μέχρι τόν Μάρτιο 1979. Ἀπό τόν Ἀπρίλιο 1979 ἐφαρμόζεται ὁ νέος μηχανισμός τῶν «μεταφορῶν», ὁ ὁποῖος εὐνοεῖ τούς όφειλέτες πολύ περισσότερο ἀπ' ὅ,τι τό σύστημα τῆς ἁπλῆς ἐφαρμογῆς τῶν «ἀναπροσαρμοσμένων» ἰσοτιμιῶν.

Πράγματι, ἄν ὑποτεθεῖ ὅτι ὁ μηνιαῖος βασικός μισθός τοῦ προσφεύγοντος εἶναι 100 000 BFR, μετατρεπόμενα σέ ἰταλικές λιρέτες μετ' ἐφαρμογή τοῦ συντελεστοῦ ἀναπροσαρμογῆς γιά τήν Ἰταλία (ἐπί παραδείγματι 1 BFR = 26,13 LIT), τότε 100 000 BFR: 100 (συντελεστής ἀναπροσαρμογῆς γιά τό Βέλγιο) × 70,3 (συντελεστής ἀναπροσαρμογῆς γιά τήν Ἰταλία) × 26,13 = 1 836 939 λιρέτες· ἀπό τό ἀνωτέρω ποσό πρέπει νά ἀφαιρεθοῦν 2 660 BFR γιά τήν ἐξόφληση τοῦ στεγαστικοῦ δανείου πρός

τήν Ἐπιτροπή, ἐπί τῶν ὁποίων ἐφαρμόζεται πάντως ὁ συντελεστής ἀναπροσαρμογῆς τόσο τῆς Ἰταλίας ὅσο καί τοῦ Βελγίου, πράγμα πού δίδει τό ἀκόλουθο ἀποτέλεσμα: 2 660 BFR (μηνιαία ἐξοφλητική δόση): 100 (συντελεστής ἀναπροσαρμογῆς γιά τό Βέλγιο) × 70,3 (συντελεστής ἀναπροσαρμογῆς γιά τήν Ἰταλία) = 1 870 BFR × 26,13 (τιμή συναλλάγματος) = 48 863 λιρέτες (πού ἐπιστρέφονται στήν Ἐπιτροπή). Τό ἀνωτέρω ποσό (48 863 λιρέτες) εἶναι σαφῶς κατώτερο ἐκείνου πού θά προέκυπτε ἀπό τήν ἄμεση ἐφαρμογή τῶν «ἀναπροσαρμοσμένων» ἰσοτιμιῶν· πράγματι, τό ἀποτέλεσμα 6άσει τῶν τελευταίων αὐτῶν θά ἦταν 2 660 BFR (μηνιαία ἐξοφλητική δόση) × 26,13 (τιμή συναλλάγματος) = 69 505 λιρέτες. Ἀκόμη καί μέ τό νέο σύστημα τῶν συντελεστῶν ἀναπροσαρμογῆς πού προβλέπουν οἱ κανονισμοί 3085 καί 3086 (τίς «μεταφορές») οἱ ὀφειλέτες ἐξηκολούθησαν νά ἐπωφελοῦνται ἀπό μιά ἐξαιρετικά συμφέρουσα κατάσταση. Ἀρκεῖ νά ἀναλογισθεῖ κανείς ὅτι τό προαναφερθέν ποσό τῶν 48 863 λιρετῶν ἀντιστοιχεῖ σέ ἰσοτιμία 18 περίπου λιρετῶν γιά 1 6ελγικό φράγκο.

Ἡ Ἐπιτροπή συνοψίζει τήν νομολογία τοῦ Δικαστηρίου σχετικά μέ τήν προστασία τῆς δικαιολογημένης ἐμπιστοσύνης ὡς ἑξῆς:

— σύμφωνα μέ γενικῶς παραδεδεγμένη ἀρχή, ἡ νέα ρύθμιση ἐπεκτείνει πλήν ἐξαιρέσεων τά ἀποτελέσματά της ἐπί τῶν μελλοντικῶν ἀποτελεσμάτων καταστάσεων πού ἐγεννήθησαν ὑπό τό καθεστώς τοῦ προηγουμένου δικαίου·

— θέμα δικαιολογημένης ἐμπιστοσύνης συντρέχει ὅταν μία δεδομένη ἔννομη κατάσταση «προστατεύεται» (προσδοκίες), ἤτοι ὅταν οἱ ἐνδιαφερόμενοι δικαίως ἠδύναντο νά θεωρήσουν ὅτι ἡ ὑφισταμένη ἔννομη κατάσταση δέν θά μετεβάλλετο εἰς 6άρος τους κατά τρόπο μή δυνάμενο νά προβλεφθεῖ κατά τήν διάρκεια τῆς διενεργείας τῶν πράξεων τίς ὁποῖες ἐδεσμεύοντο ἀμετακλήτως νά ἐκτελέσουν ὑπό τό καθεστώς τοῦ προηγουμένου δικαίου·

— συντρέχει περίπτωση παραβιάσεως τῆς ἀρχῆς τῆς προστασίας τῆς δικαιολογημένης ἐμπιστοσύνης ὅταν, χωρίς νά ὑφίσταται ἐπιτακτικό δημόσιο συμφέρον, ὁ κοινοτικός νομοθέτης χωρίς προειδοποίηση τροποποιεῖ διάταξη εἰς 6άρος τῶν δικαιοπρακτούντων, χωρίς νά λάβει μεταβατικά μέτρα ὥστε νά προστατευθοῦν οἱ δικαιολογημένες προσδοκίες τῶν ἐν λόγω δικαιοπρακτούντων, ἡ τροποποίηση δέ ἀρχίζει νά ἰσχύει ἀμέσως.

Στήν προκειμένη περίπτωση, ἡ τροποποίηση τῶν τιμῶν συναλλάγματος ἦταν ἀπολύτως δυνατό νά προβλεφθεῖ, καθ' ὅσον δέν ἦταν εὔλογο νά ἀναμένεται ὅτι ἡ ἐπίσημη ἰσοτιμία ΔΝΤ (1 BFR = 12,50 LIT) θά ἠδύνατο νά διατηρηθεῖ ἐν ὄψει τῶν γνωστῶν διακυμάνσεων στήν διεθνή νομισματική ἀγορά, οἱ ὁποῖες ἐξ ἄλλου εἶχαν προηγηθεῖ τῆς καταρτίσεως τῆς συμβάσεως, πού, ὅπως ἤδη ἐλέχθη, προέβλεπε ὅτι ἡ ἐξόφληση θά διενεργεῖτο 6άσει τῶν ἰσοτιμιῶν πού ἴσχυαν κατά τόν χρόνο τῆς μεταφορᾶς. Δέν ὑπῆρξε «σιωπή» τῆς Ἐπιτροπῆς «ὡς πρός τό ἐνδεχόμενο διαφορετικῆς τιμῆς συναλλάγματος», ὅταν διετυπώθη ἡ πρόταση «μειώσεως» τῆς κυρίας ὀφειλῆς τήν ὁποία ἐδέχθη ἐλευθέρως ὁ προσφεύγων. Ἡ «τροποποίηση» ἦταν δυνατό νά προβλεφθεῖ σέ τέτοιο 6αθμό, ὥστε ὁ ἴδιος ὁ προσφεύγων τήν εἶχε προβλέψει, δεχόμενος τήν μείωση τοῦ κεφαλαίου πού ὄφειλε. Ἡ «τροποποίηση» δέν ἄρχισε νά ἰσχύει ἀμέσως καί χωρίς προειδοποίηση, οὔτε χωρίς νά τεθοῦν σέ ἰσχύ μεταβατικές διατάξεις ἐπιτρέπουσες τόν μετριασμό τῆς ζημίας. Πράγματι, μέχρι τό 1979 ὁ προσφεύγων καί οἱ λοιποί ὀφειλέτες ἐξηκολούθησαν νά ὑπόκεινται σέ ἕνα ἐξαιρετικά εὐνοϊκό καθεστώς, ἐπειδή τό ἐναπομένον πρός ἐξόφληση κεφάλαιο ἐμειώθη σημαντικῶς μετά τήν λύση πού εἶχε προτείνει ἡ

Ἐπιτροπή καί εἶχαν ἀποδεχθεῖ ἐλευθέρως οἱ ὀφειλέτες, ἐνῶ ἡ διατήρηση τῆς τιμῆς συναλλάγματος ΔΝΤ μέχρι τοῦ μηνός Ἀπριλίου 1979 τούς ἐπέτρεψε νά ἐξοφλήσουν τό δανεισθέν κεφάλαιο βάσει μιᾶς ἐξαιρετικά εὐνοϊκῆς τιμῆς μετατροπῆς.

Ὁ *προσφεύγων* ἀπαντᾶ ὅτι, καταβάλλοντας τό κεφάλαιο τῶν δανείων σέ λιρέτες μέ βάση τήν τιμή 1 BFR = 12,50 LIT, ὅταν ἡ τιμή αὐτή διέφερε ἀπό τήν τιμή πού ἴσχυε στήν ἀγορά συναλλάγματος, καί δεχομένη συναφῶς γιά ἀκόμη μεγαλύτερο χρόνο τήν ἐξόφληση τῶν δανείων μέ βάση τήν τιμή 12,50 LIT = 1 BFR, ἡ Ἐπιτροπή κατέδειξε μέ τίς ἐνέργειές της ὅτι ὡς ἰσχύουσα κατά τόν χρόνο τῆς μεταφορᾶς ἰσοτιμία ἔπρεπε νά νοεῖται ἡ σταθερή ἰσοτιμία μέ βάση τήν ὁποία εἶχε καταβληθεῖ τό κεφάλαιο. Ὅποιος τό 1974 ἔλαβε ὡς δάνειο τό ἰσόποσο σέ λίρες κεφαλαίου 100 000 BFR, ἔλαβε τό ποσό τῶν 1 250 000 λιρετῶν, δηλαδή ποσό μικρότερο ἀπό αὐτό πού θά ἐλάμβανε ἄν μετέτρεπε τά βελγικά φράγκα σέ λιρέτες μέσω τραπέζης (περίπου 2 000 000 ἰταλικές λιρέτες). Ἡ ἀνωτέρω σταθερή ἰσοτιμία εἶχε κατ' αὐτόν τόν τρόπο θετικό ἀποτέλεσμα γιά τήν Ἐπιτροπή, ἡ ὁποία κατέβαλε σέ λιρέτες λιγότερα ἀπό ὅσα θά εἶχε καταβάλει ἄν εἶχε ἐφαρμόσει τήν πραγματική τιμή συναλλάγματος. Ὑπό τίς περιστάσεις αὐτές εἶναι φυσικό καί θεμιτό νά γίνει ἀποδεκτή ἡ ἐξόφληση μέ βάση τήν ἴδια τιμή (ἰσοτιμία ΔΝΤ), κατά τρόπο ὥστε γιά κάθε 12,50 λιρέτες πού καταβάλλει ὁ ὀφειλέτης, ἡ ὀφειλή του νά μειοῦται κατά 1 BFR. Ἐφ' ὅσον ὑπεχρεοῦντο νά ἐξοφλήσουν οὔτε λιγότερα οὔτε περισσότερα ἐκείνων πού εἶχαν λάβει σέ λιρέτες, οὐδενός ἐξαιρετικοῦ ἤ ἀδικαιολογήτου πλεονεκτήματος ἔτυχαν οἱ ὑπάλληλοι, τό ὁποῖο ὡς ἀδικαιολόγητο θά ἔπρεπε νά καταργηθεῖ. Περαιτέρω δέν εἶναι δυνατό νά ἐπικαλεσθεῖ κανείς τό ἐπιχείρημα, σύμφωνα μέ τό ὁποῖο τά ὄργανα ἠναγκάσθησαν νά ἐγκαταλείψουν τό σύστημα τῶν σταθερῶν τιμῶν συναλλάγματος ὑπέρ ἑνός συστήματος περιοδικῶς ἀναπροσαρμοζομένων τιμῶν συναλλάγματος στό γενικότερο πλαίσιο τῆς διοικήσεως τοῦ προσωπικοῦ: πράγματι, ἡ παρούσα διαφορά ἀφορᾶ τήν ἑρμηνεία τῶν ἰδιωτικοῦ δικαίου συμβατικῶν ρητρῶν, ὅπως συνεφωνήθησαν καί ἐφηρμόσθησαν inter partes.

Ὅταν ἀπό τό 1973 ἡ ἰσχύουσα μεταξύ βελγικοῦ φράγκου καί ἰταλικῆς λιρέτας τιμή συναλλάγματος ἐξελίχθη κατά τρόπο τελείως δυσμενή γιά τήν λιρέτα, ἡ Ἐπιτροπή ἀπεφάσισε, πρός ἀποφυγή τῶν σχετικῶν κινδύνων, νά τροποποιήσει τούς ὅρους καταβολῆς καί ἐξοφλήσεως τῶν δανείων πού ἐπρόκειτο νά συναφθοῦν στό μέλλον καθώς καί ἐκείνων τά ὁποῖα εἶχαν ἤδη συναφθεῖ. Ἐπέτυχε τήν ἐκ μέρους τῶν συμβαλλομένων ἀποδοχή τῶν προαναφερθεισῶν τροποποιήσεων μέσω «μειώσεως τῆς ἀρχικῆς ὀφειλῆς», στήν πραγματικότητα μέσω τῆς ἐκ τῶν ὑστέρων ἐφαρμογῆς ἐπί τῆς παροχῆς της (καταβολή τοῦ κεφαλαίου τοῦ δανείου) τῆς πραγματικῆς τιμῆς συναλλάγματος ἀντί τῆς ἐπισήμου ἰσοτιμίας ΔΝΤ. Κατ' αὐτόν τόν τρόπο ἡ Ἐπιτροπή ἐπίστευσε ὅτι ἠδύνατο νά ἀντικρούσει τό ἐπιχείρημα ὅτι, ἐπειδή τό κεφάλαιο εἶχε καταβληθεῖ σέ λιρέτες μέ βάση τήν ἐπίσημη ἰσοτιμία ΔΝΤ (πού ἤδη καί τότε διέφερε ἀπό τήν πραγματική ἰσοτιμία), οἱ ἐξοφλήσεις ἔπρεπε ἐπίσης νά γίνουν μέ βάση τήν ἴδια ἰσοτιμία. Ἐάν ἡ Ἐπιτροπή εἶχε ἐξηγήσει σαφῶς τίς προθέσεις της («οἱ ὀφειλέτες θά πιστωθοῦν μέ τήν διαφορά πού προκύπτει ἀπό τήν ἐκκαθάριση τοῦ κεφαλαίου σύμφωνα μέ ἰσοτιμία κατώτερη ἐκείνης πού ἴσχυε πραγματικῶς κατά τόν χρόνο τοῦ δανείου, ὑπό τόν ὅρο

ὅτι ὁ ὀφειλέτης θά προβαίνει στήν ἐξόφληση μέ βάση τίς ἰσοτιμίες πού πρόκειται νά ἰσχύουν ἑκάστοτε στήν ἀγορά συναλλάγματος»), κανείς δέν θά εἶχε συμφωνήσει.

Στήν παρούσα ὑπόθεση πρόκειται γιά μηχανισμό, οἱ στόχοι τοῦ ὁποίου ἀπεκρύβησαν ἐκ προθέσεως καί ἐπραγματοποιήθησαν μόνο σταδιακῶς. Ἡ καθυστέρηση μέ τήν ὁποία ἡ Ἐπιτροπή προέβη στήν ἀναπροσαρμογή τῶν τιμῶν συναλλάγματος δέν νομιμοποιεῖ τήν κατάσταση καί στήν πραγματικότητα ἀπετέλει ἐπιδέξιο χειρισμό γιά νά μή ἀνησυχοῦν οἱ ὀφειλέτες ὅσον ἀφορᾶ τό κόστος τῆς ὑποτιθεμένης μειώσεως. Τό ἴδιο συμβαίνει καί προκειμένου περί τῶν ὑποτιθεμένων πλεονεκτημάτων τά ὁποῖα θά ἀπεκόμιζαν οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἐκ τοῦ γενονότος ὅτι ἡ Ἐπιτροπή ἐξομοίωσε τίς σχετικές ἐξοφλήσεις πρός τίς «μεταφορές», προσφέροντας κατ' αὐτόν τόν τρόπο στούς ὑπαλλήλους τό πλεονέκτημα τῶν προσαρμογῶν τῶν τιμῶν συναλλάγματος πού προέβλεπε ἡ ἐφαρμοστέα σχετικῶς ρύθμιση.

Ὅσον ἀφορᾶ τήν παραβίαση τῆς ἀρχῆς τῆς δικαιολογημένης ἐμπιστοσύνης, ὁ προσφεύγων θεωρεῖ ὅτι ἦταν μέν δυνατόν νά προβλεφθεῖ καί μάλιστα ἦταν εὐκταῖο οἱ συντελεστές ἀναπροσαρμογῆς νά ἐπανεύρουν τήν λειτουργία γιά τήν ὁποία εἶχαν καθιερωθεῖ, ἡ ἀπόσβεση ὅμως δέν θά ἦταν δυνατόν νά νοηθεῖ — τουλάχιστον γιά τά δάνεια πού εἶχαν χορηγηθεῖ μέ βάση τήν ἰσοτιμία ΔΝΤ — μέ βάση ἰσοτιμία διαφορετική ἀπό ἐκείνη πού εἶχε ἐφαρμοσθεῖ στήν παροχή τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ νομολογία ἐπί τῶν γεγονότων πού εἶναι δυνατόν νά προβλεφθοῦν ἀναφέρεται σέ ἐξωτερικά γεγονότα καί ὄχι σέ γεγονότα πού ὀφείλονται στήν συμπεριφορά ἑνός τῶν συμβαλλομένων. Ἐξ ἄλλου, ὁ προσφεύγων ὑπογραμμίζει ὅτι οἱ συνάψαντες συμβάσεις δανείου ὑπάλληλοι ἐλάμβαναν ὑπ' ὄψη τους ὄχι μόνο τούς ἀναμφισβητήτως πλεονεκτικούς ὅρους πού προσέφερε ἡ Ἐπιτροπή, ἀλλά περαιτέρω τήν τιμή συναλλάγματος ΔΝΤ πού θά ἐφηρμόζετο inter partes ἐπί τῶν ἐξοφλήσεων. Διαφορετικά θά ἐξεδήλωναν πολύ σοβαρές ἐπιφυλάξεις ὡς πρός τόν ἐπαχθή ὅρο ἐξοφλήσεως σέ ἰσχυρό νόμισμα. Ἂν συνεπῶς οἱ δανεισθέντες ὁδηγήθησαν στήν σύναψη τῆς συμβάσεως λόγω τῆς ἰσοτιμίας πού πράγματι θά ἐφηρμόζετο, πρόκειται γιά κατάσταση πού προστατεύεται σέ ὅλες τίς ἔννομες τάξεις.

Ὁ προσφεύγων σημειώνει ὅτι ὑπάρχει διάκριση ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι γιά ὁρισμένους ὑπαλλήλους οἱ μηνιαῖες δόσεις ἐξοφλήσεως τοῦ δανείου δέν ὑπολογίζονται στό πλαίσιο τοῦ μεγίστου ὁρίου (35 % τῶν καθαρῶν ἀποδοχῶν) πού προβλέπεται γιά τίς διενεργούμενες μεταφορές μέσω τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐνῶ γιά τόν προσφεύγοντα οἱ μηνιαῖες τοκοχρεολυτικές δόσεις ἀφαιροῦνται ἀπό τό ἐπιτρεπόμενο μέγιστο αὐτό ὅριο.

Ὁ προσφεύγων παραιτεῖται τοῦ ποσοῦ μέ τό ὁποῖο τόν ἐπίστωσε ἡ Ἐπιτροπή λόγω τῆς ὑποτιθεμένης «μειώσεως» τοῦ ὀφειλομένου κεφαλαίου, σέ περίπτωση πού θά ἱκανοποιηθοῦν τά αἰτήματά του, περαιτέρω δέ καί σέ κάθε περίπτωση πού θά τοῦ ἐπιτραπεῖ ἐπικουρικῶς νά προεξοφλήσει — μέ βάση τήν ἐπίσημη ἰσοτιμία ΔΝΤ, τήν ἐφαρμογή τῆς ὁποίας ὑποστηρίζει — τό κεφάλαιο τοῦ δανείου, τό ὁποῖο ἐξακολουθεῖ νά ὀφείλει, ἐντός εὐλόγου προθεσμίας πού θά ἐναπόκειται στό Δικαστήριο νά καθορίσει.

Μέ τήν ἀνταπάντησή της, ἡ *Ἐπιτροπή* διορθώνει τό παράδειγμα πού ἀνέφερε στό ὑπόμνημα ἀντικρούσεώς της, σύμφωνα μέ τό ὁποῖο ἡ τιμή συναλλάγματος παρέμεινε ἀμετακίνητη ἀπό τό 1972 ἕως τό 1975 στήν ἰσοτιμία 1 BFR = 15 LIT. Γιά τούς ὑπαλλήλους πού, ὅπως ὁ προσφεύγων ἐζήτησαν καί ἐπέτυχαν τήν «μείωση», ἡ τιμή συναλλάγματος 1 BFR = 12,50 LIT παρέμεινε ἐπίσης ἀμετάβλητη γιά τίς ἀποσβέσεις πού

διενεργήθησαν άπό τήν ήμέρα καταρτίσεως τῆς συμβάσεως ἕως τήν ήμέρα τῆς «μειώσεως» καί ἐν συνεχεία μέχρι τόν μήνα Μάρτιο 1979.

Ἡ Ἐπιτροπή ἐπιμένει ἐπί τοῦ σημείου ὅτι οἱ συμβαλλόμενοι δέν ἀνεφέροντο γιά τήν ἐκτέλεση τῶν ὑποχρεώσεών τους σέ σταθερή καί ἀμετακίνητη ἰσοτιμία, ἡ ὁποία εἶχε καθορισθεῖ συμβατικῶς στήν βάση 1 BFR = 12,50 LIT, ἀλλά στήν ἰσοτιμία πού ἴσχυε κατά τόν χρόνο τῆς πράξεως. Τοῦτο ἐνισχύει τήν ἄποψη σύμφωνα μέ τήν ὁποία ὁ δανειστής δέν ἀνέλαβε καμμία εὐθύνη συναλλαγματικῆς φύσεως. Ἡ Ἐπιτροπή ἐπαναλαμβάνει ὅτι τό 1975 προέτεινε «μείωση» τοῦ ὀφειλομένου κεφαλαίου, προβλέποντας τήν ἐνδεχομένη ἀπώλεια πού θά ὑφίσταντο οἱ ὀφειλέτες ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς καθιερώσεως νέων νομισματικῶν ἰσοτιμιῶν σύμφωνα μέ τόν κανονισμό ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως — πρόβλεψη ἡ ὁποία ἐπαληθεύθη μετά 4 ἔτη καί ἀπό τήν ὁποία προέκυψε ἐμφανές καί σημαντικό πλεονέκτημα ὑπέρ τῶν ὑπαλλήλων. Ἐάν οἱ ὀφειλέτες ἐπεθύμουν νά προεξοφλήσουν τό σύνολο τῆς ὀφειλῆς τους σάν ἕνα εἶδος ἀποζημιώσεως γιά τήν ἐθελουσία ἀποδοχή τῆς «μειώσεως», τήν ὁποία βεβαίως ἡ Ἐπιτροπή — σύμφωνα μέ τούς ὅρους τῆς συμβάσεως — δέν ὑπεχρεοῦτο νά προτείνει, ἠδύναντο νά τό πράξουν ὄχι βάσει τῆς σχέσεως 1 BFR = 12,50 LIT, ἀλλά βάσει τῆς ἰσοτιμίας τῆς ἀγορᾶς. Ἡ κανονική ἐξόφληση φυσικά ἐξηκολούθει νά διενεργεῖται μέ βάση τήν σχέση ΔΝΤ, ἤτοι 1 BFR = 12,50 LIT. Ἡ Ἐπιτροπή δέν ἀντιλαμβάνεται πῶς ὁ προσφεύγων δύναται νά ὑποστηρίζει ὅτι οἱ ὀφειλέτες οὐδέποτε ἐνημερώθησαν ἐπί τῶν συνεπειῶν τῆς «μειώσεως» (ἐν πάση περιπτώσει πλεονεκτικῆς γι' αὐτούς) καί ὅτι ἡ ἐν λόγω «μείωση» συνεπήγετο «ἐπαχθέστερους ὅρους ἐξοφλήσεως» τῶν μηνιαίων δόσεων ἐξοφλήσεως τῶν δανείων, ἐνῶ ἡ ὑποτιθεμένη ἐπιδείνωση προέκυπτε ἀπ' εὐθείας ἀπό τήν ἐφαρμογή τῶν συμβατικῶν ρητρῶν.

Ἐξ ὅσων προηγήθησαν δύναται νά συναχθεῖ ὅτι ἡ Ἐπιτροπή εἶχε βασίμους λόγους — σέ ἐκτέλεση τῶν συμβατικῶν ρητρῶν — νά ἐφαρμόσει τίς νέες ἰσοτιμίες, ἤτοι ἐκεῖνες πού ἐχρησιμοποιήθησαν γιά τήν ἐκτέλεση τοῦ γενικοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν Κοινοτήτων τήν 1η Ἰουλίου 1978 (1 BFR = 12,50 LIT), ἐπί τῶν μηνιαίων ἐξοφλητικῶν δόσεων τοῦ προσφεύγοντος ἀπό τόν μήνα Ἀπρίλιο 1979. Πρός τό συμφέρον πάντως τῶν ὑπαλλήλων της ἡ Ἐπιτροπή ἐφήρμοζε τίς ἰσοτιμίες πού ὀνομάζοντο «τιμές μεταφορᾶς» καί ἦταν σαφῶς πλεονεκτικότερες γιά τούς ἐνδιαφερομένους. Πράγματι, ἡ Ἐπιτροπή, ἐξομοιώνοντας τίς κρατήσεις στήν πηγή στίς ὁποῖες προέβαινε μέ σκοπό τήν ἀπόσβεση τῶν στεγαστικῶν δανείων μέ τίς κατά τό ἄρθρο 17 τοῦ παραρτήματος VII τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως μεταφορές, ἐφήρμοζε τήν ἰσοτιμία 1 BFR = 12,50 LIT (100 λιρέτες = 3,83 × 100 [συντελεστής ἀναπροσαρμογῆς γιά τό Βέλγιο]: 70,3 [συντελεστής ἀναπροσαρμογῆς γιά τήν Ἰταλία], ἤτοι 100 LIT = 5,448 BFR ἤ 1 BFR = 18,35 LIT) καί ὄχι ἐκείνη πού ὄφειλε νά ἐφαρμόζει (1 BFR = 26,11 LIT). Ἐξ ἄλλου ἡ Ἐπιτροπή δέν κατανοεῖ πῶς ὁ προσφεύγων δύναται νά παραπονεῖται γιά τό γεγονός ὅτι ἡ Ἐπιτροπή, πού τοῦ ἐχορήγησε μέ γενναιόδωρο τρόπο παρόμοιο πλεονέκτημα, περιέλαβε τίς μηνιαῖες δόσεις ἀποσβέσεως τοῦ δανείου στό 35 % τῶν καθαρῶν ἀποδοχῶν του, πού ἀποτελοῦσε τό ἀνώτατο ποσοστό γιά τίς μεταφορές.

IV — Προφορική διαδικασία

Οἱ διάδικοι ἀγόρευσαν κατά τήν συνεδρίαση τῆς 20ῆς Φεβρουαρίου 1981.

Ὁ γενικός εἰσαγγελεύς ἀνέπτυξε τίς προτάσεις του κατά τήν συνεδρίαση τῆς 18ης Μαρτίου 1982.

Σκεπτικό

1 Μέ δικόγραφο πού κατέθεσε στήν γραμματεία τοῦ Δικαστηρίου στίς 21 Δεκεμβρίου 1979, ὁ Adam, ὑπάλληλος τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων τοποθετημένος στήν Ispra τῆς Ἰταλίας, ἤσκησε, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 91 τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως τῶν ὑπαλλήλων (ἐφ' ἑξῆς: κανονισμός ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως), προσφυγή, μέ τήν ὁποία προβάλλει ὡς κύριο αἴτημα τήν ἀκύρωση τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς περί τροποποιήσεως τοῦ τρόπου ὑπολογισμοῦ τῶν ὀφειλομένων ἀπό τόν προσφεύγοντα μηνιαίων δόσεων πρός ἐξόφληση στεγαστικοῦ δανείου πού συνήφθη μεταξύ τοῦ ἰδίου καί τῆς καθ' ἧς.

2 Μέ ἀπόφαση τῆς 2ας Μαρτίου 1970, περί χρήσεως τῶν διαθεσίμων κονδυλίων τῶν ἐγγεγραμμένων στόν προϋπολογισμό τῆς ΕΚΑΧ στήν θέση «Κονδύλια γιά συντάξεις», τό Συμβούλιο ἐξουσιοδότησε πράγματι τήν Ἐπιτροπή νά διαθέσει τό 40 % τῶν ἐν λόγω κονδυλίων γιά τήν χορήγηση στεγαστικῶν δανείων στούς ὑπαλλήλους τῶν Κοινοτήτων.

3 Μέ ἀπόφαση τῆς 17ης Ἰουνίου 1971 ἡ Ἐπιτροπή ἐθέσπισε τίς ἀναγκαῖες ἐκτελεστικές διατάξεις, τό ἄρθρο 9 τῶν ὁποίων προέβλεπε εἰδικότερα ὅτι «τά κατά τήν ἔννοια τῆς παρούσης διατάξεως δάνεια ἐκφράζονται σέ βελγικά φράγκα. Οἱ ἀντίστοιχες καταβολές διενεργοῦνται στό νόμισμα τῆς χώρας στήν ὁποία εὑρίσκεται ἡ κατοικία γιά τήν ὁποία χορηγεῖται τό δάνειο μέ βάση τήν ἰσχύουσα κατά τόν χρόνο τῆς καταβολῆς ἰσοτιμία».

4 Τήν 22α Δεκεμβρίου 1972 ὁ προσφεύγων συνῆψε μέ τήν Ἐπιτροπή σύμβαση, δυνάμει τῆς ὁποίας ἔλαβε ὡς δάνειο ποσό 392 000 BFR γιά τήν χρηματοδότηση τῆς κατασκευῆς κατοικίας.

5 Βάσει τοῦ ἄρθρου 4 τῆς συμβάσεως, ὁ ὀφειλέτης ὑποχρεοῦται νά ἐξοφλήσει τό ποσό τοῦ δανείου μέ μηνιαῖες δόσεις πού καθίστανται ἀπαιτητές τήν 15η κάθε μηνός σύμφωνα μέ τόν συνημμένο πίνακα. Ὁ πίνακας αὐτός, ὁ ὁποῖος συνετάχθη σέ δύο ἀντίτυπα καί ὑπεγράφη καί ἀπό τούς δύο συμβαλλομένους, ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστο τμῆμα τῆς συμβάσεως.

6 Τό ἄρθρο 5 τῆς συμβάσεως ὁρίζει ὅτι ὁ ὀφειλέτης δίδει ἀμετάκλητη ἐντολή στήν Ἐπιτροπή νά προβαίνει σέ κράτηση ἤ νά ἐντέλλεται τήν διενέργεια κρατήσεως ἀπό τό ὄργανο τῆς Κοινότητος στό ὁποῖο ἀνήκει ἤ θά ἀνήκει πρός μεταφορά στήν Ἐπιτροπή, τήν 15η κάθε μηνός, ἀπό τίς μηνιαῖες ἀποδοχές του ἤ ἀπό οἱεσδή-

ποτε ἄλλες ἀποδοχές, τῆς μηνιαίας τοκοχρεολυτικῆς δόσεως πού ἀναγράφεται στόν πίνακα τόν ὁποῖο ἀναφέρει τό ἄρθρο 4.

7 Τό ἄρθρο 15 τῆς συμβάσεως προβλέπει ὅτι κάθε μεταφορά πού διενεργεῖ ὁ ὀφειλέτης ὑπέρ τοῦ δανειστοῦ ὡς προεξόφληση ἤ ὡς πληρωμή τῶν μηνιαίων δόσεων πρέπει νά γίνεται σέ βελγικά φράγκα ἤ στό νόμισμα τῆς χώρας στήν ὁποία εὑρίσκεται ἡ κατοικία γιά τήν ὁποία ἐχορηγήθη τό δάνειο καί στό ὁποῖο κατεβλήθη τό ποσό τοῦ δανείου. Ἡ μετατροπή τοῦ ἐν λόγω ποσοῦ σέ βελγικά φράγκα θά διενεργεῖται μέ βάση τήν ἰσχύουσα κατά τήν ἡμέρα τῆς μεταφορᾶς ἰσοτιμία.

8 Στόν πίνακα περί τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος στό ἄρθρο 4 τῆς συμβάσεως, τό ποσό τοῦ δανείου, οἱ μηνιαῖες δόσεις, ὁ μηνιαῖος τόκος, ἡ μηνιαία ἀπόσβεση τοῦ κεφαλαίου καί τό ὑπολειπόμενο κεφάλαιο ἐκφράζονται σέ βελγικά φράγκα.

9 Τό ποσό τοῦ δανείου μετετράπη σέ ἰταλικές λιρέτες μέ βάση τήν ἰσοτιμία 1 BFR = 12,50 LIT, ἡ ὁποία ἐδηλώθη στό Διεθνές Νομισματικό Ταμεῖο τήν 1η Ἰανουαρίου 1965 καί ἐλήφθη τότε ὡς βάση γιά τόν ὑπολογισμό τῶν ἀποδοχῶν τῶν ὑπαλλήλων, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 63 τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως. Ἀντιστοίχως, ἡ ἐξόφληση τῶν δανεισθέντων ποσῶν (πάντοτε μέ βάση τήν προμνησθείσα τιμή συναλλάγματος) διενεργεῖτο ὑπό τήν μορφή κρατήσεων ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς ὑπό τήν ἰδιότητά της ὡς δανειστοῦ ἐπί τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν τοῦ ὑπαλλήλου.

10 Τό σύστημα ἐλειτούργει μέ τόν ἀκόλουθο τρόπο: ὁ βασικός μισθός τοῦ ὑπαλλήλου, ἐπί τοῦ ὁποίου ἐφηρμόζετο ὁ συντελεστής ἀναπροσαρμογῆς (ἐπί παραδείγματι 100 000 βελγικά φράγκα × συντελεστή ἀναπροσαρμογῆς γιά τήν Ἰταλία 157,8 τόν μήνα Μάρτιο 1979) ἐμειοῦτο κατά τό ποσό τῆς ἐξοφλητικῆς δόσεως γιά τό στεγαστικό δάνειο (ἐπί παραδείγματι 5 000 βελγικά φράγκα), μέ ἀποτέλεσμα οἱ καθαρές ἀποδοχές νά καθορίζονται, πάντοτε σύμφωνα μέ τό παράδειγμα, στό ὕψος τῶν 152 800 βελγικῶν φράγκων, ποσό μετατρεπόμενο σέ ἰταλικές λιρέτες σύμφωνα μέ τήν ἰσοτιμία 1 βελγικό φράγκο = 12,50 λιρέτες.

11 «Πρός ἐπίλυση τῶν ἀνακυψασῶν δυσχερειῶν μετά τήν διακύμανση τῆς τιμῆς συναλλάγματος» ἡ Ἐπιτροπή ἀπεφάσισε τήν 25η Ἰουλίου 1975 νά τροποποιήσει τό ἄρθρο 9 τῶν ἐκτελεστικῶν διατάξεων τῆς 17ης Ἰουνίου 1971· κατόπιν αὐτοῦ, προκειμένου περί τῶν συμβάσεων δανείων πού συνήφθησαν μετά τήν ἐν λόγω ἡμερομηνία, τόσο ἡ καταβολή τοῦ δανείου, ὅσο καί ἡ ἐξόφλησή του ἔπρεπε νά γίνεται ἀποκλειστικῶς σέ βελγικά φράγκα.

12 Τό ἄρθρο 2, σημεῖο I τῆς ἀποφάσεως ὁρίζει:

«α) Ὁ δανειστής ὁ ὁποῖος ἔλαβε τό ποσό τοῦ δανείου στό νόμισμα τῆς χώρας ὅπου εὑρίσκεται ἡ κατοικία, σέ τιμή ἄλλη ἀπό τήν μέση τιμή τοῦ ἐν λόγω νομίσματος στήν ἀγορά συναλλάγματος τῶν Βρυξελλῶν κατά τήν ἡμέρα τῆς καταβολῆς, δύναται νά ζητήσει — ἐντός προθεσμίας δύο μηνῶν ἀπό τῆς ἡμερομηνίας κοινοποιήσεως τῆς παρούσης ἀποφάσεως — μείωση τοῦ ὀφειλομένου κεφαλαίου κατά τό μέτρο πού ὑπέστη οἰκονομική ζημία λόγω τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἐξόφληση γίνεται σέ βελγικά φράγκα.

β) Γιά τόν καθορισμό τοῦ κεφαλαίου τῆς νέας ὀφειλῆς, τά ποσά πού κατεβλήθησαν στόν ὀφειλέτη σέ ξένο νόμισμα μετατρέπονται σέ βελγικά φράγκα μέ τήν τιμή πού καθορίζεται στό στοιχεῖο α). Ἀπό τό κατ' αὐτόν τόν τρόπο ὑπολογιζόμενο ποσό ἀφαιροῦνται οἱ τοκοχρεολυτικές δόσεις πού κατεβλήθησαν μέχρι τήν ἡμερομηνία τῆς ἀποφάσεως περί μειώσεως τῆς ὀφειλῆς. Ἐάν οἱ ἐν λόγω δόσεις κατεβλήθησαν στό νόμισμα τῆς χώρας ὅπου εὑρίσκεται ἡ κατοικία, μετατρέπονται ἐπίσης σέ βελγικά φράγκα στήν τιμή πού ὁρίζεται ὑπό α).

γ) Ὅλες οἱ ἐξοφλήσεις μετά τήν ἀπόφαση περί μειώσεως τῆς ὀφειλῆς πραγματοποιοῦνται σέ βελγικά φράγκα.»

13 Ἡ ἀνωτέρω ἀπόφαση ἐκοινοποιήθη στόν προσφεύγοντα μέ ἔγγραφο τῆς 21ης Αὐγούστου 1975. Στό ἐν λόγω ἔγγραφο ἀνεφέροντο τά ἑξῆς: «Σέ περίπτωση μειώσεως τῆς ὀφειλῆς, ὅλες οἱ μεταγενέστερες ἐξοφλήσεις πρέπει νά γίνονται σέ βελγικά φράγκα. Συνεπῶς, δέν δύνασθε στό ἑξῆς νά προβαίνετε σέ προεξόφληση στό νόμισμα στό ὁποῖο κατεβλήθη τό δάνειο».

14 Μέ δήλωσή του τῆς 26ης Σεπτεμβρίου 1975 ὁ προσφεύγων ἐζήτησε τήν μείωση τοῦ κεφαλαίου πού ὄφειλε κατά 34 960 BFR (ποσό πού ὁρίζετο στό ἔγγραφο τῆς 21ης Αὐγούστου 1975), μείωση πού ἐνέκρινε ἡ Ἐπιτροπή, μέ ἀποτέλεσμα τήν ἀντίστοιχη μείωση τῶν μηνιαίων ἐξοφλητικῶν δόσεων πού ἦσαν ἐκφρασμένες σέ βελγικά φράγκα.

15 Μετά τήν μείωση αὐτή ἡ Ἐπιτροπή ἐξακολούθησε μέχρι καί τήν 31η Μαρτίου 1979 νά διενεργεῖ τίς μεταφορές πρός πληρωμή τῶν ὀφειλομένων ἀπό τόν προσφεύγοντα μηνιαίων δόσεων μετατρέποντας σέ βελγικά φράγκα τό μεταφερόμενο σέ λιρέτες ποσό βάσει τῆς προβλεπομένης στό ἄρθρο 63 τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως ἰσοτιμίας.

16 Μετά τήν ἔναρξη τῆς ἰσχύος τῶν κανονισμῶν 3085/78 καί 3086/78 τοῦ Συμβουλίου, τῆς 21ης Δεκεμβρίου 1978 (GU L 369, σ. 6 καί σ. 8), οἱ ὁποῖοι ἐτροποποίουν μεταξύ τῶν ἄλλων καί τίς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 63 περί νομισματικῶν ἰσοτιμιῶν καί τοῦ ἄρθρου 17 τοῦ παραρτήματος VII περί μεταφορῶν, ἡ Ἐπιτροπή ἐφήρμοζε γιά τήν μετατροπή σέ βελγικά φράγκα τῶν ἰταλικῶν λιρετῶν, πού ἐκρατοῦντο ὡς μηνιαῖες δόσεις γιά τήν ἐξόφληση τοῦ δανείου, τήν τιμή πού προέκυπτε ἀπό τήν ἐφαρμογή τῶν «ἀναπροσαρμοσμένων ἰσοτιμιῶν» καί ἀπό τήν νέα διατύπωση τοῦ ἄρθρου 17 τοῦ παραρτήματος VII.

17 Τήν 10η Ἰουλίου 1979, ὁ Adam ὑπέβαλε, κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 90 τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως, ἔνσταση κατά τῆς μετατροπῆς τῶν λιρετῶν σέ βελγικά φράγκα σύμφωνα μέ τούς νέους ὅρους. Ἡ ἔνστασή του ἔμεινε ἀναπάντητη, ἄν ἐξαιρέσει κανείς ἕνα πολυγραφημένο σημείωμα τῆς 28ης Σεπτεμβρίου 1979.

18 Ὁ προσφεύγων ἰσχυρίζεται ὅτι παρεβιάσθη ἡ ἀρχή τῆς δικαιολογημένης ἐμπιστοσύνης. Κατά τήν ἄποψή του, ἡ προσφορά μειώσεως τῆς ὀφειλῆς ἐνεφανίσθη ὡς μείωση τῆς ἀρχικῆς ὀφειλῆς πού ἐξηρτᾶτο ἀπό τήν μόνη ὑποχρέωση τῆς καταβολῆς τῶν μελλοντικῶν ἐξοφλητικῶν δόσεων σέ βελγικά φράγκα. Ἐπειδή οἱ ἐν λόγω καταβολές ἐπραγματοποιοῦντο ἀνέκαθεν σέ βελγικά φράγκα καί μέ βάση τήν δηλωθεῖσα στό Διεθνές Νομισματικό Ταμεῖο ἐπίσημη ἰσοτιμία, ὁ προσφεύγων δέν ἠδυνήθη νά κατανοήσει τά ἀποτελέσματα πού ἐπεδίωκε ἡ Ἐπιτροπή.

19 Ἐπί πλέον ὑποστηρίζει ὅτι ἡ Ἐπιτροπή διέπραξε κατάχρηση ἐξουσίας, ἐπιβάλλοντας μονομερῶς διαφορετική ἰσοτιμία μέσω τῶν κανονισμῶν 3085/78 καί 3086/78 καί καθιστώντας κατ' αὐτόν τόν τρόπο τήν ὑποχρέωση πού ὑπέχει ὁ ὀφειλέτης ἰδιαιτέρως ἐπαχθή.

20 Κατά τρίτο λόγο, διατείνεται ὅτι ὑφίσταται διάκριση μεταξύ τῶν ὑπαλλήλων πού ἔλαβαν τό δάνειό τους μέ βάση τήν ἰσοτιμία 1 BFR = 12,50 LIT καί ἐκείνων πού συνῆψαν τό δάνειό τους μετά τό 1977. Οἱ πρῶτοι ὑποχρεοῦνται νά προβοῦν σέ ἐπαχθέστερη ἐξόφληση λόγω τοῦ συστήματος πού καθιέρωσαν οἱ κανονισμοί 3085/78 καί 3086/78, ἐνῶ στούς δεύτερους κατεβλήθη σημαντικά μεγαλύτερο κεφάλαιο σέ λιρέτες, κατ' ἐφαρμογή ἀκριβῶς τῆς τιμῆς συναλλάγματος μεταξύ τοῦ βελγικοῦ φράγκου καί τῆς ἰταλικῆς λιρέτας πού ἴσχυε στή νομισματική ἀγορά, ἄν καί ἡ Ἐπιτροπή ἐξακολούθησε νά ἐφαρμόζει, ὅσον ἀφορᾶ τίς ἐξοφλήσεις τους, τήν ἰσοτιμία τοῦ Διεθνοῦς Νομισματικοῦ Ταμείου μέχρι τόν Ἀπρίλιο 1979.

21 Οἱ δύο πρῶτες αἰτιάσεις τοῦ προσφεύγοντος ἐκκινοῦν ἀπό τήν ἀντίληψη ὅτι ἡ ἰσοτιμία πού ἐχρησιμοποιήθη γιά τήν μετατροπή τοῦ ποσοῦ τοῦ δανείου σέ ἰταλικές λιρέτες, καθώς καί γιά τήν μετατροπή τῶν λιρετῶν σέ βελγικά φράγκα γιά τίς μηνιαῖες δόσεις ἐξοφλήσεως, ὄφειλε νά εἶναι ἡ δηλωθεῖσα στό Διεθνές Νομισματικό Ταμεῖο, καθώς καί ὅτι ἡ Ἐπιτροπή δέν ἠδύνατο νά υἱοθετήσει μονομερῶς ἄλλη ἰσοτιμία.

22 Ὅπως προκύπτει ἀπό τήν δικογραφία, ἡ τιμή συναλλάγματος πού ἐχρησιμοποιήθη γιά τήν μετατροπή σέ λιρέτες τοῦ ποσοῦ τοῦ δανείου ἦταν ἡ γνωστοποιηθεῖσα στό Διεθνές Νομισματικό Ταμεῖο τό 1965, ἡ ὁποία τότε ἦταν ἡ ἰσοτιμία ἀναφορᾶς πού ὁρίζετο στό ἄρθρο 63 τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως. Ἡ θέση τοῦ προσφεύγοντος ἰσοδυναμεῖ μέ τήν ἄποψη ὅτι ἡ ἴδια αὐτή τιμή πρέπει νά χρησιμοποιεῖται καθ' ὅλη τήν διάρκεια τῆς συμβάσεως γιά τήν μετατροπή σέ βελγικά φράγκα τῶν ποσῶν πού μεταφέρονται στήν Ἐπιτροπή πρός ἐξόφληση τοῦ δανείου, σύμφωνα μέ τίς προβλεπόμενες ἀπό τήν σύμβαση μηνιαῖες δόσεις.

23 Ἡ Ἐπιτροπή ὑποστηρίζει ἀντιθέτως ὅτι ἡ τιμή συναλλάγματος γιά τήν ἀνωτέρω μετατροπή πρέπει νά εἶναι ἡ καθοριζομένη ὡς ἰσοτιμία ἀναφορᾶς στό ἄρθρο 63 τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως καί ὅτι οἱ μηνιαῖες μεταφορές δύνανται νά διενεργοῦνται κατ' ἐφαρμογή τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 17 τοῦ παραρτήματος VII τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως, τό ὁποῖο παρέχει στούς ὑπαλλήλους τήν εὐχέρεια νά μεταφέρουν σέ κανονικά χρονικά διαστήματα μέρος τῶν ἀποδοχῶν τους μέσω τοῦ ὀργάνου στό ὁποῖο ἀνήκουν στό νόμισμα ὁρισμένων ἄλλων Κρατῶν μελῶν.

24 Σύμφωνα μέ αὐτή τήν ἑρμηνεία τῆς συμβάσεως, ἡ Ἐπιτροπή, μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τῶν κανονισμῶν 3085/78 καί 3086/78, μετέτρεπε σέ βελγικά φράγκα τά ποσά σέ λιρέτες τά ὁποῖα μετεφέροντο πρός ἐξόφληση τοῦ ἐν λόγω δανείου, βάσει τῆς προβλεπομένης στό ἄρθρο 63 τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως ἰσοτιμίας. Ἀπό 1ης Ἀπριλίου 1979 ἐλάμβανε περαιτέρω ὡς βάση ὑπολογισμοῦ γιά τή μετατροπή τῶν μηνιαίων δόσεων τίς τιμές πού καθορίζοντο ἀπό τόν κανονισμό ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως, ὅπως εἶχε τροποποιηθεῖ ἀπό τούς ἀνωτέρω κανονισμούς, καί ἐφήρμοζε τίς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 17 τοῦ παραρτήματος VII τοῦ κανονισμοῦ ὑπό τήν τροποποιημένη μορφή του. Ὁ τρόπος αὐτός πραγματοποιήσεως τῶν μεταφορῶν ἦταν, κατά τήν Ἐπιτροπή, ἀπολύτως σύμφωνος πρός τήν σύμβαση.

25 Ἡ ἄποψη τοῦ προσφεύγοντος δέν δύναται νά γίνει δεκτή. Παραγνωρίζει τό γεγονός ὅτι, σύμφωνα μέ τούς ὅρους τῆς ἰδίας τῆς συμβάσεως, ἡ μετατροπή τῶν ποσῶν πού μετεφέροντο πρός πληρωμή τῶν μηνιαίων δόσεων ἔπρεπε νά πραγματοποιεῖται μέ βάση τήν ἰσοτιμία πού ἴσχυε κατά τήν ἡμέρα τῆς μεταφορᾶς, ἤτοι κατά τήν ἡμέρα κάθε μεταφορᾶς. Ἡ σύμβαση δέν προέβλεπε σταθερή ἰσοτιμία γιά ὅλη τήν διάρκειά της, ἀλλά διαφορετικές ἰσοτιμίες πού θά ἴσχυαν διαδοχικῶς κατά τήν διάρκεια τῆς συμβάσεως.

26 Πρέπει νά ὑπομνησθεῖ ὅτι ὅλοι οἱ δανειοδοτηθέντες ἦσαν ὑπάλληλοι τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων καί ὅτι ἡ σύμβαση προέβλεπε ὅτι οἱ ἐξοφλήσεις πρός τήν Ἐπιτροπή θά ἐπραγματοποιοῦντο μέσω τοῦ ὀργάνου στό ὁποῖο ἀνῆκαν. Σύμφωνα μέ τήν ἀνωτέρω κατάσταση πραγμάτων, ἦταν λογικό ἡ ἰσοτιμία στήν ὁποία ἀνεφέρετο ἡ σύμβαση νά εἶναι ἐκείνη μέ βάση τήν ὁποία πραγματοποιεῖται ὁ ὑπολογισμός τῶν ἀποδοχῶν τοῦ ὀφειλέτου, ἤτοι ἡ ἰσοτιμία τοῦ ἄρθρου 63 τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως.

27 Κατόπιν τῶν ἐπελθόντων ἀπό τό 1971 νομισματικῆς φύσεως γεγονότων, ἡ γνωστοποιηθεῖσα στό Διεθνές Νομισματικό Ταμεῖο ἰσοτιμία γιά τή λιρέτα ἔπαυσε νά ἰσχύει. Κάποια στιγμή ἡ λιρέτα ἐκυμαίνετο ἐλευθέρως. Τέλος, μέ τήν καθιέρωση τοῦ εὐρωπαϊκοῦ νομισματικοῦ συστήματος, καθορίσθη γιά τά νομίσματα τῶν Κρατῶν μελῶν πού ὑπήχθησαν στό σύστημα νέα τιμή συναλλάγματος, πού δύναται νά κυμαίνεται ἐντός ὁρισμένων ὁρίων.

28 Ἡ πρακτική πού ἀκολούθησε ἡ Ἐπιτροπή, ἤτοι ἡ ἐφαρμογή ἐπί τῶν μεταφορῶν πού πραγματοποιοῦνται πρός ἐξόφληση τῶν ἐν λόγω δανείων τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 17 τοῦ παραρτήματος VII τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως ὑπό τήν νέα διατύπωσή του, ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ἡ τιμή μετατροπῆς νά εἶναι εὐνοϊκότερη γιά τόν προσφεύγοντα ἀπό τήν ἁπλή ἐφαρμογή τῆς ἰσοτιμίας τῆς λιρέτας ἐντός τοῦ εὐρωπαϊκοῦ νομισματικοῦ συστήματος.

29 Ἀπό τίς σκέψεις αὐτές προκύπτει ὅτι ἡ Ἐπιτροπή δέν ἄλλαξε τήν ἰσοτιμία παρεκκλίνουσα τῶν ὅρων τῆς συμβάσεως καί ὅτι οἱ αἰτιάσεις περί παραβιάσεως τῆς δικαιολογημένης ἐμπιστοσύνης καί περί καταχρήσεως ἐξουσίας εἶναι ἀβάσιμες.

30 Ὅσον ἀφορᾶ τήν προβαλλομένη διάκριση, μεταξύ τοῦ προσφεύγοντος καί τῶν ὀφειλετῶν πού ἔλαβαν δάνεια μετά τό 1977, πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι ἡ μείωση τοῦ δανείου πρός ὄφελος τοῦ προσφεύγοντος κατά τό 1975 εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νά περιέλθει στήν κατάσταση πού θά εὑρίσκετο, ἄν εἶχε λάβει τό ποσό τοῦ δανείου μέ τήν τιμή πού ἴσχυε στήν ἀγορά. Ἐπί πλέον, ὁ προσφεύγων ἠδυνήθη νά ἐπωφεληθεῖ μέχρι τόν Ἀπρίλιο 1979 τῆς ἀρχικῆς ἰσοτιμίας πού προέβλεπε ἡ σύμβαση. Ὡς ἐκ τούτου δέν δύναται νά ὑποστηρίζει ὅτι ἔτυχε ὀλιγότερο εὐνοϊκῆς μεταχειρίσεως ἀπό τούς λοιπούς ὀφειλέτες. Συνεπῶς, ἡ αἰτίασή του περί δυσμενοῦς διακρίσεως δέν δύναται νά γίνει δεκτή.

31 Ὅπως προκύπτει ἀπό τίς ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσες σκέψεις, οἱ αἰτιάσεις τοῦ προσφεύγοντος εἶναι ἀβάσιμες καί ἡ προσφυγή πρέπει νά ἀπορριφθεῖ.

Ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων

32 Κατά τό ἄρθρο 69, παράγραφος 2, τοῦ κανονισμοῦ διαδικασίας, ὁ ἡττηθείς διάδικος καταδικάζεται στά δικαστικά ἔξοδα.

33 Σύμφωνα ὅμως μέ τό ἄρθρο 70 τοῦ κανονισμοῦ διαδικασίας, προκειμένου περί προσφυγῶν ὑπαλλήλων τῶν Κοινοτήτων, τά ὄργανα φέρουν τά ἔξοδα στά ὁποῖα ὑπεβλήθησαν.

Διά ταῦτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρῶτο τμῆμα)

κρίνει καί ἀποφασίζει:

1) Ἀπορρίπτει τήν προσφυγή.

2) Κάθε διάδικος φέρει τά δικαστικά του ἔξοδα.

Bosco O'Keeffe Koopmans

Ἐδημοσιεύθη σέ δημοσία συνεδρίαση στό Λουξεμβοῦργο τήν 1η Ἰουλίου 1982.

Ὁ γραμματεύς
κ.ἀ.α.

J. A. Pompe

Βοηθός γραμματεύς

Ὁ πρόεδρος τοῦ πρώτου τμήματος

G. Bosco

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ FRANCESCO CAPOTORTI

(6λ. ὑπόθεση 567/79 A, σ. 2394)